

Paál Adrienn, Hegyaljay Réka, Dr. Langmár Zoltán

A méhnyakrákkal kapcsolatos ismeretek fontosságáról

A WHO statisztikája alapján 2006-ban világszerte 260 000 haláleset következett be méhnyakrák miatt, ezek 80%-a a fejlődő országokban történt.

Jelen ismereteink szerint a méhnyakrákot 70%-ban a Humán Papillomavírusok 16-os és 18-as típusai okozzák, bizonyos kofaktorokkal együtt hatva (pl. a szexuális partnerek gyakori változtatása, korai első szexuális élmény, dohányzás, immunszuppressziót okozó állapotok). A vírus 6-os és 11-es típusai egyéb nemi szervi megbetegedések (pl. condyloma acuminatum, verruca vulgaris, verruca plana juvenilis, Bowenoid-papulosis) kialakulásáért felelősek.

A nők mintegy 90%-a átesik HPV fertőzésen az élete során, de a megfelelően működő immunrendszer átlagosan két év alatt legyőzi azt. Egyes tanulmányokban összefüggést igazoltak a fertőzéssel kapcsolatos hiányos ismeretek és a méhnyakrák magasabb előfordulási gyakorisága között. Az alacsonyabb tájékozottság emelheti a méhnyakrák kialakulásának kockázatát, így ugyanis a nők nem érzik fontosnak a szűrővizsgálatokon való részvételt, esélyt adva a rosszindulatú daganat kialakulásának.

A méhnyakrák elsődleges megelőzésének leghatékonyabb eszköze a vakcináció és a megfelelő szintű, széles rétegeket elérő egészségnevelés, hiszen a korábbiakban említett kofaktorokat, amelyek fontos etiológiai tényezőként szerepelnek, csak így lehet kiküszöbölni.

Munkacsoportunk több felmérést végzett, amelyek a női lakosság méhnyakrákkal kapcsolatos tudásszintjét vizsgálták. Eredményeinket már részletesen elemezve is közöltük, de szükségét láttuk annak, hogy néhány fontosabb összefüggést az alapellátásban dolgozó kollégák is

megismerhessenek, hiszen a hatékony prevenciós munka csak a családorvosokkal, gyermekgyógyászokkal, valamint az iskolaorvosi és védőnői szolgálattal együttműködésben valósulhat meg.

Vizsgálataink célkitűzése és a tanulmány módszertana

A rendelkezésre álló külföldi közlemények alapján kérdőívet állítottunk össze, amelynek segítségével egy magyarországi régió heterogén női lakosságának tájékozottságát kívántuk felmérni. A kérdéseket két fő téma köré csoportosítottuk: 1. Megelőzéssel kapcsolatos ismeretek. 2. HPV-fertőzéssel kapcsolatos tájékozottság. Rögzítettük továbbá a megkérdezettek életkorát, iskolai végzettségét, lakóhelyét és születési előzményeiket. Kérdőívünket összesen 422 nő töltötte ki.

Következtetések a mindennapi gyakorlat számára eredményeink alapján

Vizsgálataink alapján megállapíthattuk, hogy a szűrővizsgálattal, illetve a szexuális úton terjedő fertőzésekkel kapcsolatban számos nő rendelkezik téves ismeretekkel, lényegében az iskolai végzettségtől függetlenül. A megkérdezettek 60%-a szűrést is megfelelő eszköznek tartotta a humán papillomavírus terjedésének megakadályozására, és nem voltak tisztában azzal, hogy a gyakori partnerváltás, illetve az óvszer használatának mellőzése emeli a fertőződés kockázatát. Számos nő azt sem tudta, hogy mit takar a HPV rövidítés, illetve van-e forgalomban oltóanyag a vírusfertőzés megelőzésére. Bár napjainkban már nagyon sok információs anyaghoz lehet hozzáférni, a szexuális úton terjedő fertőzések megelőzési lehetőségeiről, illetve a nőgyógyászati szűrővizsgálatok fontosságáról még mindig csak a női lakosság kisebb hányada rendelkezik megfelelő ismeretekkel. Hazánkban évente csaknem 600 haláleset következik be méhnyakrák

miatt, amely európai viszonylatban igen magasnak mondható. Ennek megfelelően az évenkénti szűrővizsgálatok fontosságára minden szexuálisan aktív nőnek fel kell hívni a figyelmét. A HPV méhnyakrák kialakulásában betöltött szerepének tisztázása és a vakcinák kifejlesztése korszakalkotó orvostörténeti eseménynek tekinthető. Harald zur Hausen professzort az elmúlt évben Nobel-díjjal jutalmazták a több évtizeddel (!) ezelőtti felfedezéséért. Bár a HPV-elleni vakcinák jó ideje forgalomban vannak, még mindig viszonylag kevesen vannak tisztában azzal, hogy pontosan milyen betegség megelőzésére alkalmasak. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a vakcináció csak a humán papillomavírusok leginkább daganatkeltő típusaival való fertőződéstől véd meg, így a gyakori partnerváltások, illetve meggondolatlanul létesített szexuális kapcsolatok egyéb komoly veszélyeket is hordoznak mind a fertőzések, mind a nem kívánt terhességek vonatkozásában. Vizsgálataink alapján nyilvánvaló, hogy az iskolákban, vagy egyéb művelődési intézményekben szervezett felvilágosító, tájékoztató programoknak még napjainkban is komoly szerepe van, hiszen az interneten, vagy az alacsony színvonalú újságokon keresztül gyakran csak téves ismereteket lehet szerezni. Csak bízni lehet abban, hogy az európai szinten is kiemelkedően szervezett, évtizedek óta megfelelően működő védőnői szolgálatok, az alapellátásban dolgozók, illetve az iskola-egészségügyi szakemberek továbbra is fontos láncszemei tudnak maradni az egészségnevelői tevékenységnek. Szorgalmazni kell, hogy megfelelő minőségben jussanak hozzá olyan információs anyagokhoz, amelyek segítségével még hatékonyabban végezhetik a prevenciós tevékenységet. A személyes találkozást, a megértő hozzáállást semmilyen óriásplakát, semmilyen hangzatos televíziós propaganda nem tudja pótolni, még 2010-ben sem...

Paál Adrienn, Hegyaljay Réka,
Dr. Langmár Zoltán

Semmelweis Egyetem, ÁOK
II. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika,
1082 Budapest, Üllői út 78/A

Irodalomjegyzék:

1. Castellsagué, X.: *Natural history and epidemiology of HPV infection and cervical cancer*. Unit of Infections and Cancer, Institut Català d’Oncologia (ICO), IDIBELL, CIBER-ESP, 23 July 2008.,
2. Vail Smith K. és mtsai: *Risk level, knowledge, and preventive behaviour for human papillomavirus among sexually active college women*. J. Am. Coll. Heath, 1992,Mar;40(5), 227-230.
3. Tiro, J. A. mtsai: *What do women in the U.S. know about Human Papillomavirus and Cervical Cancer?* Cancer Epidemiol. Biomark. Prev., 2007; 16(2), February, 288-294,
4. McCaffery K. és mtsai: *Australian women’s needs and preferences for information about human papillomavirus in cervical screening*. J. Med. Screen, 2005; 12: 134-141.
5. Yacobi E. és mtsai: *University students’ knowledge and awareness of HPV*. Prev. Med., 1999, Jun;28(6), 535-541.
6. Franceschi S. és mtsai: *Differences in the risk of cervical cancer and human papillomavirus infection by education level*. Br. J. Cancer, 2009, 01, 865-870.
7. Hegyljay R és mtsai: *A nők ismeretei a méhnyakrákról*. Orv. Hetil., 2010, 151(8), 302-305.

Megszületőben egy új interdiszciplináris szakterület – a szexuális medicina

A szexualitás az ember személyiségének meghatározó része. Az egészséges szexualitás fontos örömforrás és a párkapcsolat alapvető, lényegi eleme. Napjainkban azonban a civilizációs ártalmak terjedésével egyre gyakoribbá válnak a normális szexuális működést zavaró idült betegségek. Ezek között szerepel például a magas vérnyomás, a cukorbetegség, a szinte járványként terjedő elhízás, a depresszió, illetve a káros szenvedélyek. Mindezek miatt egyre nő az igény a szexuális egészség megőrzésére, helyreállítására, vagyis olyan szakemberek együttműködésére, akik a holisztikus szemléletet képviselve a leghatékonyabb segítséget tudják nyújtani.

Korábban a szexuális problémák jelentős részét pusztán lelki zavarnak vélték, és ezért az orvosok csak ritkán foglalkoztak az ilyen jellegű problémákkal. Hozzájárult még ehhez, hogy a szexualitást sokáig tabuként, és nem az egészség és a természetes emberi magatartás alapvető részeként kezelték. Az említett betegségek kezelésekor ma is gyakran elhanyagolják a nemi élet megőrzésének szükségességét. A páciensek az orvosuktól várják, hogy kérdéseket tegyen fel a szexuális életre vonatkozólag, az orvosok pedig a páciensztől, hogy a beszélgetés alkalmával ráterjen ilyen jellegű problémáira is. Az esetek többségében ennek sajnálatos végeredménye, hogy a szexualitásra vonatkozó kérdések végül teljesen elhanyagolódnak. A statisztikák szerint hazánkban csak minden tizedik(!) esetben kerül szakemberhez a szexuális problémákkal gyakran igen hosszú ideje küszködő beteg. Az utóbbi évtizedekben jelentős ismeretek halmozódtak fel a szexuális medicina területén. Elég, ha csak azt megemlítjük, hogy napjainkban már „láthatóvá” váltak a nemi élet során az agyban végbemenő folyamatok, és pontosan tisztázták a merevedés biokémiáját is. Ezek a felfedezések a szexuális zavarok gyógyításának rohamos fejlődésével jártak. A férfiak körében egyre gyakoribbak a merevedési zavarok, és a férfihormon-hiány is mind szélesebb körben fordul elő. Ezeknek a problémáknak a korábbinál sokkal hatékonyabb és biztonságosabb orvosi kezelése vált lehetővé. A közeli jövőben jelentős előrelépés várható a korai magömlés, és a női szexuális problémák (orgazmus zavarai, csökkent nemi vágy stb.) kezelésében is. A mind gyakrabban előforduló dagantos betegségek szexuális vonatkozásai is egyre fontosabbá válnak. Az onkoterápia során alkalmazott módszerek (sebészi eljárások, kemoterápia, sugárkezelés) mindegyike negatív hatással lehet a szexuális életre. A rákbetegség gondozásakor kiemelten kell foglalkozni a szexualitás lelki és testi vonatkozásaival egyaránt. Az onko-szexológiai ellátás a betegek szomato-pszicho-szociális rehabilitációjának hangsúlyos része – a fejlett egészségügyi

kultúrájú országokban külön munkacsoportok foglalkoznak az onkológiai kezelés alatt álló, vagy már gyógyult páciensek szexológiai gondozásával.

Az új ismeretek felhasználá-

sához, a korszerű gyógyszerek megfelelő alkalmazásához olyan szakemberekre van szükség, akik a szexualitást nem tabuként szemlélik, és annak összes tudományos vonatkozásával tisztában vannak. Egyre nagyobb az igény a szexualitást más és más szemszögből ismerő és vizsgáló szakterületek, a nőkkel és férfiakkal, a testtel és a lélekkel külön-külön is, de mégis holisztikus egységben foglalkozó szakemberek tudásának ötvözésére. Ennek igényével jött létre a napjainkban még új szakterületet képviselő szexuális medicina, amely ötvözi az eddigi ismereteket, és ezáltal a korábbinál aktívabban és hatékonyabban viszonyul a nemiséget érintő testi és lelki problémákhoz.

Hazánkban nemrégiben alakult meg ennek első önálló szervezete, a Magyar Szexuális Medicina Társaság. A társaság tagjai között nőgyógyászok, pszichiáterek, pszichológusok, urológusok, andrológusok, belgyógyászok, plasztikai sebészek, onkológusok és háziorvosok is vannak. Bízunk benne, hogy a társaság tagsága a jövőben tovább bővül és védőnőket, iskolaegészségügyi szakembereket is köszönhetünk tagjaink sorában. A társaság május 13–15. között megrendezésre kerülő első, budapesti kongresszusán neves külföldi és hazai szakemberek vesznek részt és lehetővé válik a különféle területek között eddig is meglévő, de közel sem teljes körű párbeszéd további tökéletesítése. A hazai kongresszus olyan tudományos rendezvény lesz, ahol a szexuális gyógyítás valamennyi aktuális kérdését, számos szakterület képviselőjének részvételével tárgyalják majd. Reményeink szerint a konferencia is hozzájárul ahhoz, hogy az egészséges szexualitás megőrzését, és helyreállítását az egészségügyi ellátás minél több szereplője kulcsfontosságú feladatnak tekintse a jövőben. A társaság tevékenységéről és céljairól, a belépési lehetőségekről, illetve az idei kongresszusról további információk szerezhetők a www.sexualmedicine.hu honlapon keresztül.
Dr. Fekete Ferenc, Dr. Langmár Zoltán